

Nr 34.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av §§ 12, 54 och 105 regeringsformen, §§ 38, 50, 55, 56 och 74 riksdagsordningen samt § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen, dels ock två i ämnet väckta motioner.

Närvarande: Herrar Larsson i Västerås, Clason, Hellberg*, Bellinder, Mannheimer*, K. J. Ekman*, Olof Olsson, von Geijer, von Montzer, von Zweigbergk, greve Alexander Hamilton*, Magnusson i Tumhult, Janson i Kungsör*, Räf, Zander*, Engberg*, Hansson i Gårda, Persson i Tofta, Runefors och Forssell*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 346, däri Kungl. Maj:t, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden den 21 mars 1919, till riksdagens prövning i grundlagsenlig ordning framlagt följande

Förslag

till

ändrad lydelse av §§ 12, 54 och 105 regeringsformen, §§ 38, 50, 55, 56 och 74 riksdagsordningen samt § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen.

Regeringsformen.

§ 12.

Konungen äger ingå överenskommelse med främmande makt, sedan statsrådet däröver blivit hört. Sådan överenskommelse skall, där den

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 5 saml. 29 häft. (Nr 34.)

angår fråga, som riksdagen enligt denna regeringsform äger allena eller med Konungen avgöra, eller, utan att angå sådan fråga, är av större vikt, framläggas för riksdagen till godkännande; och skall i överenskommelsen intagas förbehåll, varigenom dess giltighet göres beroende av riksdagens bifall.

Skulle i något fall rikets intresse kräva, att överenskommelse, som är av större vikt men ej angår fråga, som riksdagen äger avgöra, varder avslutad utan riksdagens godkännande, må det ske, dock att i sådant fall den i 54 § omnämnda utrikesnämnd på sätt där stadgas erhåller tillfälle att yttra sig, innan överenskommelsen ingås.

§ 54.

Vid varje riksdag skola kamrarna utse en nämnd av sexton ledamöter att med Konungen rådpläga om ärenden, som angå rikets förhållande till främmande makter. Rådplägning med denna utrikesnämnd bör i alla utrikesärenden av större vikt äga rum före avgörandet. Då ärende förekommer till behandling, skola alla tillgängliga handlingar och upplysningar meddelas. De beslut Konungen fattar i ärenden, som varit föremål för rådplägning med nämnden, varde delgivna dess ledamöter senast vid nästa sammanträde.

Ministern för utrikes ärendena skall i början av varje riksdag och sedermera så ofta omständigheterna det föranleda lämna nämnden en framställning av de allmänna utrikespolitiska förhållanden, som kunna för riket erhålla betydelse.

Nämndens ledamöter böra visa största varsamhet i avseende å meddelanden till andra om vad vid nämndens sammanträden förekommit. I fall, då Konungen eller den som i hans frånvaro leder förhandlingarna prövar ovillkorlig tystnadsplikt vara av nöden, vare ledamöterna därtill förbundna. Ledamot skall första gången han deltagit i sammanträde avgiva försäkran om tystnadspliktens iakttagande.

§ 105.

Lagtima riksdags konstitutionsutskott åligger att äska de protokoll, som uti statsrådet blivit förda. Sådant särskilt protokoll som i 9 § sägs må dock äskas allenast i vad angår visst av utskottet uppgivet mål. Sker det, pröve Konungen, huruvida, med hänsyn till rikets säkerhet eller andra synnerligen viktiga skäl, hinder möter för protokollets överläm-

ande till utskottet. Ej må protokollet vägras, utan att utrikesnämnden erhållit tillfälle att yttra sig i ämnet.

Protokoll i kommandomål må kunna fordras endast i det som rör allmänt kända och av utskottet uppgivna händelser.

Riksdagsordningen.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet — — — omförmälda stadga.

2. Utskottet skall vidare meddela utlåtanden och avgiva förslag i anledning av dit hänvisade frågor, som angå antingen stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av kommunallagarna samt av lagar och författningar om statsrådets ansvarighet, om statsdepartementen, om förvärvande och förlust av medborgarrätt, om rikets vapen och flagga och om allmänt kyrkomöte, eller ock överenskommelser med främmande makter i ämnen, som ej tillhöra annat utskotts behandling.

3. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll; dock gälle vad i 105 § regeringsformen finnes om vissa protokoll särskilt föreskrivet. Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning av protokollen, hos riksdagen anmäla de anmärkningar, vartill denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning av gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när av riksdagsman eller av annat utskott än konstitutionsutskottet fråga blivit väckt, att statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utövat, däröver, före frågans avgörande av riksdagen, avgiva yttrande, därom är i regeringsformen stadgat.

4. Utskottet tillkommer — — — vägrar proposition.

§ 50.

Den i 54 § regeringsformen omförmälda utrikesnämnd skall bestå av åtta ledamöter från vardera kammaren. De skola inom sex dagar efter riksdagens öppnande väljas på sätt om val till utskott är stadgat. Sedan valet ägt rum, skall vardera kammaren i samma ordning utse åtta suppleanter. Ledamot utövar sin befattning till dess nytt val förrättas vid nästa riksdag, dock att ledamot, som avgår ur riksdagen innan den tid, för vilken han blivit vald till riksdagsman, tilländalupit, eller som utnämnes till statsråd, ej vidare skall anses tillhöra nämnden. Förordnar

Konungen om nya val till båda kamrarna eller den ena av dem, behålle utan hinder därav nämndens ledamöter sina befattningar.

Suppleant må ej inträda såsom ledamot i annat fall än då ledighet i nämnden inträffat. Beträffande den ordning, som vid inträde skall iakttagas mellan suppleanterna, gälle enahanda bestämmelser som i fråga om suppleants inträde i utskott. Ej må den, som är suppleant, övervara nämndens sammanträden.

Konungen sammankallar nämnden så ofta ärendena det fordra och leder nämndens förhandlingar, när han är tillstädes. I Konungens frånvaro föres ordet av statsministern eller, om han ej är närvarande, av ministern för utrikes ärendena. Andra statsrådsledamöter, så ock särskilde sakkunnige må av Konungen tillkallas. Sekreterare hos nämnden förordnar Konungen.

Skulle minst sex av nämndens ledamöter hos ministern för utrikes ärendena göra framställning om rådplägning i viss uppgiven fråga, varde nämnden sammankallad.

Ledamot av nämnden åtnjute ej någon ersättning under den tid riksdagen är samlad. För inställelse vid sammanträde, då riksdagen ej är samlad, utgår ersättning enligt de i 12 och 23 §§ bestämda grunder.

§ 55.

Motion i ämne, som tillhör ständigt utskotts behandling, må av riksdagsman i den kammare, han tillhör, göras inom tio dagar från riksdags öppnande, dock att motion i grundlagsfråga må väckas inom fyrtio dagar från öppnandet och motion, som föranledes av kungl. proposition, vilken efter öppnandet till riksdagen avlåtits, sist vid det sammanträde, som infaller näst efter tio dagar från propositionens avlämnande i kammare. I sistnämnda fall äge likväl kammare, därest den med hänsyn till infallande helg eller ärendets synnerliga omfattning finner sådant nödigt, medgiva utsträckning av motionstiden, dock längst till det sammanträde, som infaller näst efter tjugu dagar från propositionens avlämnande, och må fråga härom ej väckas senare än vid sammanträdet näst efter det, då propositionen avläts.

Motion i ämne, som tillhör tillfälligt utskotts behandling, må väckas inom tjugu dagar efter riksdags öppnande, kammare obetaget att för särskilt fall medgiva, att sådan motion även senare må väckas.

I frågor, som röra någondera kammaren enskilt, samt i frågor, som av redan inom någondera kammaren fattat beslut eller annan under

riksdagen inträffad händelse omedelbarligen föranledas, må motion framställas, så länge riksdagen är samlad.

Motion bör alltid skriftligen till protokollet avlämnas. Ej må i en skrift flera mål av olika beskaffenhet sammanföras.

Konungens propositioner, så ock motioner i ämnen, som tillhöra ständigt utskotts behandling, kunna icke till avgörande i kammare företagas, innan utskott däröver avgivit yttrande. Angår motion annat ämne, och rör det ej kammaren enskilt, kan motionen ej utan remiss till utskott bifallas. Frågor, som röra någondera kammaren enskilt, må genast avgöras.

§ 56.

Prövar Konungen lämpligt att i fråga, som angår rikets förhållande till främmande makt, eller i annat ärende av större allmänt intresse meddelande muntligen göres till riksdagen, tillkommer det statsrådsledamot, som Konungen därtill förordnar, att i vardera kammaren framföra meddelandet. Ej vare ledamot av kammaren förmenat att yttra sig över vad sålunda meddelats.

Konungen äger bestämma att i fall, som här avses, kamrarnas sammanträden skola hållas inom lyckta dörrar.

§ 74.

Riksdagens valmän och nämnder, med undantag av utrikesnämnden, utse själva inom sig ordförande.

Tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o. I grund av — — — som helst.

Vid föregående tillåtelse — — — iakttagas:

Att protokoll, hållna hos Konungen i ministeriella ärenden och kommandomål, eller statsrådets protokoll och handlingar, eller riksständens, eller utrikesnämndens, eller konstitutionsutskottets, rörande statsrådet, eller banko- och riksgäldsverkens, eller banko- och statsutskottens, eller revisorers över banko- och riksgäldsverken, rörande samma verks hemliga ärenden, icke kunna före femtio år efter protokollets eller hand-

lingens datum till tryckning fordras, eller, utan vederbörandes tillstånd, utbekommas. Utgivnas sådana handlingar — — — icke uppenbara.

I sammanhang med propositionen har utskottet jämväl till behandling förehåft två till utskottet överlämnade motioner, nämligen:

dels motionen inom första kammaren nr 224 av herr *Lindhagen*; och *dels* motionen inom andra kammaren nr 432 av herr *Vennerström*.

Herr Lindhagens motion.

Herr *Lindhagen* har i sin förevarande motion hemställt:

»att riksdagen, vid behandlingen av propositionen nr 346 rörande samarbete mellan regering och riksdag i utrikespolitiska angelägenheter, ville för sin del besluta nedannämnda förändringar och tillägg i det genom propositionen framlagda författningsförslaget, nämligen:

A) *beträffande § 12 regeringsformen (traktater)* förändringar i syfte att *dels* riksdagen beredes tillfälle i sista hand avgöra om fråga bör framläggas för riksdagen för godkännande; *dels* även riksdagen beredes tillfälle att om möjligt yttra sig över frågan redan före avgörandet och *dels* andra stycket om frågas prövning utan riksdagens godkännande måtte utgå; i följd varav ifrågavarande paragraf bör erhålla ungefär följande lydelse:

»§ 12.

Konungen äger ingå överenskommelse med främmande makt, sedan statsrådet däröver bliver hört. Sådan överenskommelse skall, där den angår fråga, som riksdagen enligt denna regeringsform äger allena eller med Konungen avgöra, eller, utan att angå sådan fråga, är av större vikt, framläggas för riksdagen till godkännande; och skall i överenskommelsen intagas förbehåll, varigenom dess giltighet göres beroende av riksdagens bifall. I sådan fråga, som nu sägs, bör så vitt möjligt även riksdagens yttrande inhämtas före avgörandet. Avslutes sedan överenskommelsen i full överensstämmelse med riksdagens mening, erfordras ej, att ärendet ånyo framläggas för riksdagen till godkännande.

Varje överenskommelse med främmande makt skall, på sätt ovan sägs, underställas riksdagen för yttrande eller godkännande, när utrikesnämnden, riksdagen eller någon av dess kamrar påfordrar det.»

B) *beträffande § 54 regeringsformen samt § 50 och § 74 riksdagsordningen (utrikesnämnden)* förändringar i syfte att *dels* antalet ledamöter höjes till 24, *dels* suppleanter inträda även vid förfall och få närvara vid överläggningarna, *dels* tystnadsplikten ej blir större eller mindre än inom utskott samt *dels* nämnden väljer inom sig ordföranden för varje tillfälle; i följd varav berörda paragrafer kunna erhålla exempelvis följande lydelse:

»§ 54.

Vid varje riksdag skola kamrarna utse en nämnd av tjugufyra ledamöter att med statsrådet rådpläga om ärenden, som angå rikets förhållande till främmande makter. Rådplägning med denna utrikesnämnd bör i alla utrikesärenden av större vikt äga rum före avgörandet. Då ärende förekommer till behandling, skola alla tillgängliga handlingar och upplysningar meddelas. De beslut Konungen fattar i ärenden, som varit föremål för rådplägning med nämnden, varde delgivna dess ledamöter senast vid nästa sammanträde.

Ministern för utrikesärendena skall i början av varje riksdag och sedermera så ofta omständigheterna det föranleda lämna nämnden en framställning av de allmänna utrikespolitiska förhållanden, som kunna för riket erhålla betydelse.»

»§ 50.

Den i 54 § regeringsformen omförmälda utrikesnämnden skall bestå av tolv ledamöter från vardera kammaren. De skola inom sex dagar efter riksdagens öppnande väljas på sätt om val till utskott är stadgat. Sedan valet ägt rum, skall vardera kammaren i samma ordning utse tolv suppleanter. Ledamot — — nämnden.

Suppleant må inträda såsom ledamot även vid tillfälligt förfall. Beträffande den ordning, som vid inträde skall iakttagas mellan suppleanterna, gäller enahanda bestämmelser som i fråga om suppleants inträde i utskott. Suppleant må öfvervara nämndens sammanträden och äger rätt deltaga i överläggningen.

Ministern för utrikesärendena sammankallar nämnden så ofta ärendena det fordra. Nämnden väljer inom sig ordförande för varje gång, nämnden inkallats. Statsrådsledamöter äga närvara och yttra sig, och särskilda sakkunniga kunna tillkallas. Nämnden utser själv sekreterare. Skulle minst sex av nämndens ledamöter — — — grunder.»

»74 §.

Riksdagens valmän och nämnder utse själva inom sig ordförande.»

C) *beträffande § 105 regeringsformen och § 38 riksdagsordningen (konstitutionsutskottets granskningsrätt)* förändringar i syfte att upphäva undantag från granskningsrätt av vissa statsrådsprotokoll av sekretesshänsyn; i följd varav nedannämnda paragrafer böra erhålla följande lydelse:

»§ 105.

Lagtima riksdags konstitutionsutskott åligger att äska de protokoll, som uti statsrådet blivit förda.»

»§ 38.

1. Konstitutionsutskottet — — — omförmälda stadga.
2. Utskottet — — — behandling.
3. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll. Om utskottets rätt och plikt — — — stadgat.
4. Utskottet tillkommer — — — vägra proposition.»

D) *beträffande § 13 regeringsformen (»börja krig och sluta fred»)* förändringar i syfte att uttrycket börja krig utgår samt riksdagen tillförsäkras medinflytande på viktigare avgöranden till avvärjande av befarat angrepp och jämväl vid fredsslut, i följd varav paragrafen torde kunna erhålla förslagsvis följande lydelse:

»§ 13.

Befaras ett angrepp eller är angreppet redan börjat eller förekommer fråga om Sveriges deltagande i något fredsslut, och är riksdagen ej samlad, varde riksdagen ofördröjligen inkallad. Beslut, som innan riksdagens sammankommande måste oundgängligen fattas, varde därefter underställt riksdagens godkännande. I övrigt skola åtgärder för avvärjande av ett befarat eller börjat angrepp så vitt möjligt samt villkoren för deltagande i ett fredsslut före avgörandet underställas riksdagens prövning. Om deltagande i fredsslut gälle därutöver vad i § 12 regeringsformen stadgats rörande träffandet av överenskommelser med främmande makter.»

E) *beträffande § 56 i riksdagsordningen* (»meddelanden från regeringen till riksdagen») förändringar i syfte att utrikesangelägenhet kan under varje förhållande föreläggas även riksdagens kamrar till uttalande m. m., i följd varav nedan nämnda paragraf bör erhålla följande lydelse:

»§ 56.

Prövar Konungen lämpligt — — — meddelandet. Ej vare ledamot av kammaren förmenat yttra sig över vad sålunda meddelats och må ledamot ock kunna väcka förslag till uttalande av kammaren i ärendet och däröver påkalla kammarens beslut.

Därest minst tjugtu medlemmar av någondera kammaren sådant påyrkar, skall fråga av förenämnda beskaffenhet likaledes göras till föremål för överläggning i kammaren och kunna föranleda uttalande från kammarens sida på sätt ovan sägs.

Förhandlingarna äro offentliga, därest ej kammare för visst fall annorledes beslutar.»

F) *beträffande andra bestämmelser i grundlagarna och särskilt föreskrifterna om sekretessen*, såsom § 9 regeringsformen m. m., sådana förändringar, tillägg eller jämkningar, som tilläventyrs kunna anses påkallade i följd av ovan väckta förslag.

Herr *Vennerström* har i sin motion hemställt, att riksdagen ville såsom vilande i grundlagsenlig ordning antaga följande lydelse av §§ 12 och 105 regeringsformen:

*Herr
Venner-
ströms
motion.*

»§ 12.

Konungen — — — — bifall (= regeringens förslag).

Skulle i något fall, då riksdag icke är samlad, rikets intresse kräva, att överenskommelse, som är av större vikt men ej angår fråga, som riksdagen äger avgöra, varder avslutad utan riksdagens godkännande, må det ske, dock att i sådant fall den i 54 § omförmälda utrikesnämnd, på sätt där stadgas, erhåller tillfälle att yttra sig, innan överenskommelse ingås. Dylik överenskommelse skall föreläggas närmast sammanträdande riksdag till bekräftelse.

§ 105.

Lagtima riksdags konstitutionsutskott åligger att äska de protokoll, som uti statsrådet blivit förda.

I fråga om sådant särskilt protokoll, som i § 9 sägs, böra utskottets ledamöter visa största varsamhet i avseende å meddelanden till andra om vad vid utskottets sammanträden förekommit. I fall, då Konungen prövar ovillkorlig tystnadsplikt vara av nöden, vare ledamöterna, om och i den mån ej ärendet föranleder anmälan till riksdagen, därtill förbundna.»

Beträffande de skäl, vilka ligga till grund för de genom Kungl. Maj:ts förevarande proposition framlagda förslag till ändringar i grundlagarna, får utskottet hänvisa till propositionen. Vidare får utskottet även, i fråga om vad till stöd för motionärernas förslag anförts, hänvisa till motionerna.

Utskottets
yttrande.

De två år, som förflutit sedan konstitutionsutskottet avgav sitt i propositionen åberopade yttrande om beredande av ökat inflytande åt riksdagen över utrikespolitiken, hava tydligt ådagalagt i huru hög grad ett folks icke blott politiska utan även ekonomiska och kulturella liv numera är beroende av de utrikespolitiska avgöranden, som dess styrelse träffar. Inför sådana erfarenheter är det, såsom i den kungl. propositionen framhålles, en angelägenhet av synnerlig vikt, att dessa avgöranden ske under förtroendefull samverkan mellan regering och folkrepresentation och att lämpliga former organiseras för en sådan samverkan.

De i propositionen framställda förslagen synas utskottet vara ägnade att på ett lämpligt sätt främja detta syfte. Genom den nya lydelsen av § 12 regeringsformen införes i densamma uttrycklig bestämmelse om riksdagens medbeslutanderätt i fråga om alla avtal rörande ämnen, som enligt sin art höra under dess grundlagfästa befogenhet. Dess nya formulering innebär därjämte att också andra överenskommelser med främmande makter, som äro av större vikt, i regel komme att underställas riksdagen, även om de ej äro att räkna till en kategori, där riksdagen har grundlagsenlig medbestämmanderätt. Av synnerlig betydelse för den ökade samverkan i utrikespolitiska frågor mellan regering och representation, som här åsyftas, blir vidare införandet såsom stadigvarande institution av den utrikesnämnd, som skapas genom bestämmelserna i § 54 regeringsformen, § 50 riksdagsordningen, och de övriga stadganden, som det kungl. förslaget innebär rörande denna nämnds organisation och arbetssätt. Särskilt vill utskottet i detta hänseende framhålla föreskriften, att på detta sätt riksdagens förtroendemän böra få tillfälle till rådpläging med utrikesledningen i alla utrikesärenden av större vikt före avgörandet och därvid få del av alla tillgängliga handlingar och upplysningar i ärendet. Dessutom har genom stadgandet i § 56 riksdagsordningen nya former skapats för ökad samverkan mellan regering och riksdag

såväl i frågor, som angå rikets förhållande till främmande makt, som i andra ärenden av större allmänt intresse.

Utskottet vill sålunda i allt väsentligt tillstyrka den kungl. propositionen. En mindre jämkning har dock ansetts påkallad. Enligt utskottets uppfattning bör i § 105 regeringsformen än tydligare utsägas, att vägran att överlämna särskilda protokoll till konstitutionsutskottet får grundas endast å hänsyn till rikets säkerhet eller andra av förhållandet till främmande makt betingade synnerligen viktiga skäl.

Beträffande protokollsföringen i den blivande utrikesnämnden instämmer utskottet i de synpunkter, vilka framlagts av chefen för justitiedepartementet i hans anförande till statsrådsprotokollet. Därjämte finner utskottet önskvärt, att i fråga om de ärenden, vilka varit föremål för utrikesnämndens handläggning, vid följande föredragning i statsrådet därom göres anteckning i statsrådsprotokollet.

I motionerna har yrkats en ytterligare utvidgning av medbestämmanderätten för riksdagen i alla traktatfrågorna samt i frågor om krig och fred ävensom ett fullständigt avlyftande av den utrikespolitiska sekretessen m. m. Utskottet, som anser den kungl. propositionens förslag i dessa hänseenden vara väl avvägda, kan för sin del icke tillstyrka motionärernas yrkanden, så mycket mindre som, såsom i propositionen erinras, i utlandet rådande förhållanden på detta område, vilka uppenbarligen måste inverka på vårt lands ställning till dylika frågor, ännu icke vunnit klarhet och stadga. Utskottet vill emellertid antaga, att därest frågan om beredande av beslutanderätt åt riksdagen över krigsförklaring och fredsslut lämpligen kan upptagas till förnyad prövning, förslag därom äro att förvänta.

Till sist vill utskottet påpeka, att det föreliggande grundlagsförslaget, därest det slutgiltigt antages av statsmakterna, kommer att påkalla ändring i reglementariska föreskrifter för riksdagen §§ 4, 5 och 12, i ordningsstadgan för första kammaren §§ 7, 8 och 23 samt i arbetsordningen för andra kammaren §§ 7, 8 och 20.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1:o) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte för sin del antaga såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling följande

Förslag

till

ändrad lydelse av §§ 12, 54 och 105 regeringsformen, §§ 38, 50, 55, 56 och 74 riksdagsordningen samt § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen.

Regeringsformen.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

§ 12.

Konungen äger att i avhandlingar och förbund med främmande makter ingå, sedan statsrådet däröver blivit hört.

§ 12.

Konungen äger ingå överenskommelse med främmande makt, sedan statsrådet däröver blivit hört. Sådan överenskommelse skall, där den angår fråga, som riksdagen enligt denna regeringsform äger allena eller med Konungen avgöra, eller, utan att angå sådan fråga, är av större vikt, framläggas för riksdagen till godkännande; och skall i överenskommelsen intagas förbehåll, varigenom dess giltighet göres beroende av riksdagens bifall.

Skulle i något fall rikets intresse kräva, att överenskommelse, som är av större vikt men ej angår fråga, som riksdagen äger avgöra, varder avslutad utan riksdagens godkännande, må det ske, dock att i sådant fall den i 54 § omförmälda utrikesnämnd på sätt där stadgas erhåller tillfälle att yttra sig, innan överenskommelsen ingås.

§ 54.

Äskar Konungen av riksdagen särskilda deputerade, att med Honom

§ 54.

Vid varje riksdag skola kamrarna utse en nämnd av sexton

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

överlägga om ärenden, dem Han prövar böra hemliga hållas, utväljas dessa deputerade av kamrarna; dock äge dessa deputerade icke makt att fatta beslut, utan endast att till Konungen avgiva yttranden, över de mål, Konungen dem meddelar. De deputerade avlägga tysthetsed, där Konungen så fordrar.

ledamöter att med Konungen rådpläga om ärenden, som angå rikets förhållande till främmande makter. Rådplägning med denna utrikesnämnd bör i alla utrikesärenden av större vikt äga rum före avgörandet. Då ärende förekommer till behandling, skola alla tillgängliga handlingar och upplysningar meddelas. De beslut Konungen fattar i ärenden, som varit föremål för rådplägning med nämnden, varde delgivna dess ledamöter senast vid nästa sammanträde.

Ministern för utrikes ärendena skall i början av varje riksdag och sedermera så ofta omständigheterna det föranleda lämna nämnden en framställning av de allmänna utrikespolitiska förhållanden, som kunna för riket erhålla betydelse.

Nämndens ledamöter böra visa största varsamhet i avseende å meddelanden till andra om vad vid nämndens sammanträden förekommit. I fall, då Konungen eller den som i hans frånvaro leder förhandlingarna prövar ovillkorlig tystnadsplikt vara av nöden, vare ledamöterna därtill förbundna. Ledamot skall första gången han deltagar i sammanträde avgiva försäkran om tystnadspliktens iakttagande.

§ 105.

Lagtima riksdags konstitutionsutskott äge att äska de protokoll,

§ 105.

Lagtima riksdags konstitutionsutskott åligger att äska de protokoll,

(Nuvarande lydelse.)

som uti statsrådet blivit förda, dock att sådant särskilt protokoll, varom i 9 § förmäles, och protokoll i kommandomål må kunna fordras endast i det, som rör allmänt kända och av utskottet uppgivna händelser.

(Föreslagen lydelse.)

som uti statsrådet blivit förda. Sådant särskilt protokoll som i 9 § sägs må dock äskas allenast i vad angår visst av utskottet uppgivet mål. Sker det, pröve Konungen, huruvida, med hänsyn till rikets säkerhet eller andra av förhållandet till främmande makt betingade, synnerligen viktiga skäl, hinder möter för protokollets överlämnande till utskottet. Ej må protokollet vägras, utan att utrikesnämnden erhållit tillfälle att yttra sig i ämnet.

Protokoll i kommandomål må kunna fordras endast i det som rör allmänt kända och av utskottet uppgivna händelser.

Riksdagsordningen.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet — — —
— omförmälda stadga.

2. Utskottet skall vidare meddela utlåtanden och avgiva förslag i anledning av dit hänvisade frågor angående stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av lagar och författningar rörande statsrådets ansvarighet, om statsdepartementen, om förvärvande och förlust av medborgarrätt, om rikets vapen och flagga och om allmänt kyrkomöte så ock av kommunallagarna.

3. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll, dock

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet -- —
— omförmälda stadga.

2. Utskottet skall vidare meddela utlåtanden och avgiva förslag i anledning av dit hänvisade frågor, som angå antingen stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av kommunallagarna samt av lagar och författningar om statsrådets ansvarighet, om statsdepartementen, om förvärvande och förlust av medborgarrätt, om rikets vapen och flagga och om allmänt kyrkomöte, eller ock överenskommelser med främmande makter i ämnen, som ej

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

att sådant särskilt protokoll, varom i 9 § regeringsformen förmäles, och protokoll i kommandomål kunna fordras endast i vad som rör allmänt kända och av utskottet uppgivna händelser. Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning av dessa protokoll, hos riksdagen anmäla de anmärkningar, vartill denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning av gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när av riksdagsman eller av annat utskott än konstitutionsutskottet fråga blivit väckt, att statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utövat, däröver, före frågans avgörande av riksdagen, avgiva yttrande, därom är i regeringsformen stadgat.

4. Utskottet tillkommer — —
— vägrar proposition.

§ 50.

Äskar Konungen av riksdagen särskilda deputerade att med Honom överlägga om ärenden, dem Han prövar böra hemliga hållas, utväljas därtill tolv ledamöter, därav vardera kammaren inom sig utser sex på sätt om val till utskott är stadgat. Dessa deputerade äga dock ej makt att fatta beslut, utan endast att till Konungen avgiva yttrandet över de mål, Konungen dem meddelar. Sekreterare och övriga

tillhöra annat utskotts behandling.

3. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll; dock gälle vad i 105 § regeringsformen finnes om vissa protokoll särskilt föreskrivet. Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning av protokollen, hos riksdagen anmäla de anmärkningar, vartill denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning av gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när av riksdagsman eller av annat utskott än konstitutionsutskottet fråga blivit väckt, att statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utövat, däröver, före frågans avgörande av riksdagen, avgiva yttrande, därom är i regeringsformen stadgat.

4. Utskottet tillkommer — —
— vägrar proposition.

§ 50.

Den i 54 § regeringsformen omförmälda utrikesnämnd skall bestå av åtta ledamöter från vardera kammaren. De skola inom sex dagar efter riksdagens öppnande väljas på sätt om val till utskott är stadgat. Sedan valet ägt rum, skall vardera kammaren i samma ordning utse åtta suppleanter. Ledamot utövar sin befattning till dess nytt val förrättas vid nästa riksdag, dock att ledamot, som avgår ur riksdagen

(Nuvarande lydelse.)

tjänstemän hos dessa deputerade förordnas av Konungen.

(Föreslagen lydelse.)

innan den tid, för vilken han blivit vald till riksdagsman, tilländalupit, eller som utnämnes till statsråd, ej vidare skall anses tillhöra nämnden. Förordnar Konungen om nya val till båda kamrarna eller den ena av dem, behålle utan hinder därav nämndens ledamöter sina befattningar.

Suppleant må ej inträda såsom ledamot i annat fall än då ledighet i nämnden inträffat. Beträffande den ordning, som vid inträde skall iakttagas mellan suppleanterna, gälla enahanda bestämmelser som i fråga om suppleants inträde i utskott. Ej må den, som är suppleant, övervara nämndens sammanträden.

Konungen sammankallar nämnden så ofta ärendena det fordra och leder nämndens förhandlingar, när han är tillstädes. I Konungens frånvaro föres ordet av statsministern eller om han ej är närvarande, av ministern för utrikes ärendena. Andra statsrådsledamöter, så ock särskilde sakkunnige må av Konungen tillkallas. Sekreterare hos nämnden förordnar Konungen.

Skulle minst sex av nämndens ledamöter hos ministern för utrikes ärendena göra framställning om rådplägning i viss uppgiven fråga, varder nämnden sammankallad.

Ledamot av nämnden åtnjute ej någon ersättning under den tid riksdagen är samlad. För inställelse vid sammanträde, då riksdagen

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

gen ej är samlad, utgår ersättning enligt de i 12 och 23 §§ bestämda grunder.

§ 55.

Motion i ämne som tillhör ständigt utskotts behandling, må av riksdagsman i den kammare, han tillhör, göras inom tio dagar från riksdags öppnande, dock att motion i grundlagsfråga må väckas inom fyrtio dagar från öppnandet och motion, som föranledes av kungl. proposition, vilken efter öppnandet till riksdagen avlåtits, sist vid det sammanträde, som infaller näst efter tio dagar från propositionens avlämnande i kammare. I sistnämnda fall äge likväl kammare, därest den med hänsyn till infallande helg eller ärendets synnerliga omfattning finner sådant nödigt, medgiva utsträckning av motions-tiden, dock längst till det sammanträde, som infaller näst efter tjugu dagar från propositionens avlämnande, och må fråga härom ej väckas senare än vid sammanträdet näst efter det då propositionen avläts.

Motion i ämne, som tillhör tillfälligt utskotts behandling, må väckas inom tjugu dagar efter riksdags öppnande, kammare obetaget att för särskilt fall medgiva, att sådan motion även senare må väckas.

I frågor, som röra någondera

§ 55.

Motion i ämne, som tillhör ständigt utskotts behandling, må av riksdagsman i den kammare, han tillhör, göras inom tio dagar från riksdags öppnande, dock att motion i grundlagsfråga må väckas inom fyrtio dagar från öppnandet och motion, som föranledes av kungl. proposition, vilken efter öppnandet till riksdagen avlåtits, sist vid det sammanträde, som infaller näst efter tio dagar från propositionens avlämnande i kammare. I sistnämnda fall äge likväl kammare, därest den med hänsyn till infallande helg eller ärendets synnerliga omfattning finner sådant nödigt, medgiva utsträckning av motionstiden, dock längst till det sammanträde, som infaller näst efter tjugu dagar från propositionens avlämnande, och må fråga härom ej väckas senare än vid sammanträdet näst efter det, då propositionen avläts.

Motion i ämne, som tillhör tillfälligt utskotts behandling, må väckas inom tjugu dagar efter riksdags öppnande, kammare obetaget att för särskilt fall medgiva, att sådan motion även senare må väckas.

I frågor, som röra någondera kammaren enskilt, samt i frågor,

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

kammaren enskilt, samt i frågor, som av redan inom någondera kammaren fattat beslut eller annan under riksdagen inträffad händelse omedelbarligen föranledas, må motion framställas, så länge riksdagen är samlad.

Motion bör alltid skriftligen till protokollet avlämnas. Ej må i en skrift flera mål av olika beskaffenhet sammanföras.

§ 56.

Konungens propositioner, så ock motioner i ämnen, som tillhöra ständigt utskotts behandling, kunna icke till avgörande i kammare företagas, innan utskott däröver avgivet yttrande. Angår motion annat ämne, och rör det ej kammaren enskilt, kan motionen ej utan remiss till utskott bifallas. Frågor, som röra någondera kammaren enskilt, må genast avgöras.

som av redan inom någondera kammaren fattat beslut eller annan under riksdagen inträffad händelse omedelbarligen föranledas, må motion framställas, så länge riksdagen är samlad.

Motion bör alltid skriftligen till protokollet avlämnas. Ej må i en skrift flera mål av olika beskaffenhet sammanföras.

Konungens propositioner, så ock motioner i ämnen, som tillhöra ständigt utskotts behandling, kunna icke till avgörande i kammare företagas, innan utskott däröver avgivet yttrande. Angår motion annat ämne, och rör det ej kammaren enskilt, kan motionen ej utan remiss till utskott bifallas. Frågor, som röra någondera kammaren enskilt, må genast avgöras.

§ 56.

Prövar Konungen lämpligt att i fråga, som angår rikets förhållande till främmande makt, eller i annat ärende av större allmänt intresse meddelande muntligen göres till riksdagen, tillkommer det statsrådsledamot, som Konungen därtill förordnar, att i vardera kammaren framföra meddelandet. Ej vare ledamot av kammaren förmenat att yttra sig över vad sålunda meddelats.

Konungen äger bestämma att i fall, som här avses, kamrarnas sammanträden skola hållas inom lyckta dörrar.

(Nuvarande lydelse.)

§ 74.

Riksdagens nämnder och valmän
utse själva inom sig ordförande.

(Föreslagen lydelse.)

§ 74.

Riksdagens valmän och nämnder,
med undantag av utrikesnämnden,
utse själva inom sig ordförande.

Tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o. I grund av — — som helst.
Vid föregående tillåtelse — —
— — iakttagas:

Att protokoll, hållna hos Konun-
gen i ministeriella ärenden och kom-
mandomål, eller statsrådets proto-
koll och handlingar, eller riksstån-
dens, eller hemliga utskottets eller
konstitutionsutskottets, rörande stats-
rådet, eller banko- och riksgälds-
verkens, eller banko- och statsut-
skottens, eller revisorers över banko-
och riksgäldsverken, rörande samma
verks hemliga ärenden, icke
kunna före femtio år efter proto-
kollets eller handlingens datum till
tryckning fordras, eller, utan veder-
börandes tillstånd, utbekommas. Ut-
givas sådana handlingar — — —
— icke uppenbara.

§ 2.

4:o. I grund av — — som helst
Vid föregående tillåtelse — —
— — iakttagas:

Att protokoll, hållna hos Konun-
gen i ministeriella ärenden och
kommandomål, eller statsrådets proto-
koll och handlingar, eller riksstån-
dens, eller utrikesnämndens, eller
konstitutionsutskottets, rörande stats-
rådet, eller banko- och riksgäldsver-
kens, eller banko- och statsutskot-
tens, eller revisorers över banko-
och riksgäldsverken, rörande samma
verks hemliga ärenden, icke kunna
före femtio år efter protokollets eller
handlingens datum till tryckning
fordras, eller, utan vederbörandes
tillstånd, utbekommas. Utgivas så-
dana handlingar — — — — icke
uppenbara.

samt

2:o) att de av herrar Lindhagen och Vennerström
i ärendet väckta motioner icke måtte till någon riksdag-
ens åtgärd föranleda.

Stockholm den 30 maj 1919.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.

Reservation

av herr *K. J. Ekman*, som, med instämmande av herrar *von Mentzer*, *Alexander Hamilton*, *Räf* och *Forssell*, yttrat:

Förevarande fråga var senast föremål för behandling vid 1917 års riksdag. Konstitutionsutskottet hemställde om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i vissa angivna hänseenden; och blev denna hemställan av Andra kammaren bifallen. Första kammaren beslöt å sin sida att, med avslag å utskottets hemställan, bifalla en vid betänkandet fogad reservation, innefattande yrkande, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda dels under vilka former en fullständigare kännedom om aktuella utrikespolitiska frågor måtte kunna lämnas riksdagen, dels huruvida och på vad sätt, under bevarande av betryggande garantier för upprätthållande av utrikesärendenas enhetliga ledning och nödig sekretess därvid, ett närmare samarbete mellan regering och riksdag i viktigare utrikespolitiska ärenden måtte kunna anordnas genom utveckling av de nuvarande särskilda deputerade till en vid varje riksdag fungerande institution.

Då vi icke anse det nödigt eller nyttigt, att riksdagens medinflytande i fråga om utrikes ärenden utsträcket längre än som angives i Första kammarens sålunda år 1917 fattade beslut, ha vi icke kunnat biträda utskottets nu i frågan avgivna utlåtande och förslag.

De fördelar för riket, man velat vinna med utskottets förslag, vinnas även i allt väsentligt med en anordning, sådan som den av Första kammaren år 1917 förordade; och många av de olägenheter, som oundvikligen äro förbundna med ett sådant förslag, som det av utskottet framlagda, mildras eller bortfalla, om man vid frågans lösning fasthåller vid den av Första kammaren hittills intagna ståndpunkten.

Starka betänkligheter mot den av Kungl. Maj:t och utskottet föreslagna utrikesnämnden möta redan uti den förändrade karaktär nämnden

skulle erhålla i jämförelse med nuvarande hemliga utskottet. Den nya nämnden skulle nämligen bliva en i *alla* utrikesärenden av större vikt »med regeringen rådpläggande församling», och skulle sålunda komma att i utrikesärendenas ledning i alla viktigare frågor faktiskt intaga ungefär samma ställning, som tillkommer statsrådet, dock med den väsentliga skillnad, att nämndens rådslag avgåves utan allt juridiskt eller konstitutionellt ansvar. »Det intima samarbete med regeringen», som åsyftas, skulle i själva verket utmynna uti, att vi i alla utrikesfrågor av någon betydelse finge ett *utvidgat statsråd*, vars majoritet (=utrikesnämndens 16 ledamöter) dock vore i nämnda hänseenden fullkomligt oansvarig.

En sådan anordning skulle å ena sidan komma att väsentligt försvaga den ansvariga regeringens makt över utrikesärendena och möjligheterna för densamma att handhava dessa ärenden på ett självständigt och från partihänsyn frigjort sätt och å andra sidan medföra en betydande utvidgning av riksdagsmajoritetens maktställning på ifrågavarande område. I andra länder, även sådana där ett parlamentariskt styrelsesätt länge varit rådande, har en sådan maktförskjutning mellan regering och representation, som här ifrågasättes, icke ansetts böra äga rum. Icke ens en mera ingående kontroll över utrikesärendenas ledning har ansetts förenlig med deras behöriga handhavande till landets bästa. Såsom av det vid Kungl. Maj:ts proposition fogade statsrådsprotokollet inhämtas, hava ledande engelska statsmän, oberoende av partifärg, både före och efter världskrigets utbrott bestämt avvisat tanken på mera vittgående parlamentarisk inblandning i utrikesaffärerna. En detaljkontroll från representationens sida på ett så ömtåligt område som det utrikespolitiska vore — har det sagts — särskilt omotiverad, ja rent av skadlig, då det här mer än annars «vore farligt att splittra det ansvar, som bör tillkomma regeringen ensam.»

Denna fara, att det avgörande inflytandet flyttas över från den ansvariga ledningen till oansvariga rådgivare, blir, om den nya utrikesnämnden kommer till stånd, ofantligt mycket större än som kan ifrågakomma, om det nuvarande hemliga utskottet bibehålles, även med den fastare ställning för detsamma, som av oss förordas. Ty under det att, i fråga om hemliga utskottet, Konungen äger bestämma, vilka ärenden som skola dit hänskjutas, varvid helt naturligt endast ärenden av en mera ingripande vikt kunna ifrågakomma så skulle däremot rådplägning med utrikesnämnden ske i *alla* utrikesärenden av större vikt före avgörandet. Det *stadigvarande deltagande uti och inflytande* på utrikesärendenas ledning, som därigenom öppnas för riksdagspartiernas ledare och förtroendemän, kan icke undgå att ganska bestämmande inverka på regeringen, trots

att måhända de erforderliga förutsättningarna för utövande av en sådan makt icke äro hos nämndens ledamöter i tillräcklig grad för handen. Därtill kommer, att det mycket lätt kan inträffa, att om utrikesministerposten är besatt med en person, som saknar förmågan att med tillräcklig kraft hävda sin uppfattning, ledningen av utrikesärendena faktiskt kommer att ligga i händerna på en eller annan kraftigare vilja bland nämndens oansvariga ledamöter.

En anordning sådan som den nu ifrågasatta skulle säkerligen snart medföra, att riksdagens makt i utrikespolitiska frågor komme att samlas hos de riksdagens förtroendemän, som komme att sitta i utrikesnämnden. Hos dem komme riksdagens makt härutinnan att koncentreras. Beklädda med sina respektive partiets förtroende kunde de med styrka göra sina meningar gällande inom nämnden; och särskilt finge representanterna för ett inom riksdagen härskande parti ett avgörande inflytande. Den parlamentariska regering, som vore beroende av partiet, skulle knappast kunna göra något verksamt motstånd mot de önskemål och direktiv, som av partiets förtroendemän inom nämnden meddelades utrikesministern. Å andra sidan komme även partierna för sin hållning till de utrikespolitiska frågorna i starkt beroende av dessa sina förtroendemän, vilka ju ensamma hade tillfälle att omedelbart och på nära håll följa utrikesärendenas handläggning och att taga kännedom om dithörande handlingar och tillgängliga upplysningar. Härförutom bör också ihågkommas, att under en tidigare period i svenskt författningssliv, då en ställning snarlik den som nu tillämnas utrikesnämnden tillkom en riksdagsdelegation, främmande inflytelser med begagnande därav icke voro uteslutna.

Den vidsträckta medbestämmanderätt Kungl. Maj:t och utskottet nu vill tillerkänna riksdagen i dessa frågor, skulle alltså snart nog kunna komma att övergå till en sådan rätt allenast för vissa mera framskjutna personer inom riksdagen, med undanskjutande av riksdagen i dess helhet. I själva verket skulle det riksdagen tillagda större inflytandet i utrikesärenden komma att vid utövandet förbytas uti ett ganska osjälvständigt underordnande under nämnda personers förmynderskap i dithörande frågor.

Så mycket mera blir detta fallet, som ju utrikesnämnden skulle fungera hela året om. Under tiden mellan riksdagarna komme riksdagens medbestämmanderätt att kunna utövas endast genom de i utrikesnämnden insatta förtroendemännen; och den föreställningen skulle givetvis därav snart uppkomma, att de inom nämnden vore verksamma med riksdagens hela makt och såsom ett slags med statsrådet vid ärendenas föredragning inför Kungl. Maj:t likställd rådgivande eller — populärt uppfattat — »regerande» riksdagsdelegation.

Denna utrikesnämndens ställning såsom ett slags regeringsorgan över riksdagen stärkes ytterligare i det av utskottet förordade förslaget genom den inskränkning i riksdagens granskningsrätt, som blir en följd av de nu föreslagna grundlagsändringarna.

Någon bestämd skyldighet att föra protokoll har icke stadgats för nämnden. Det uttalas tvärtom i den kungl. propositionen, att »det samarbete mellan regeringen och nämnden, som hör eftersträvas, synes bäst främjas, om överläggningarna i allmänhet bliva av förtrolig och tvångsfri art». Och inom utskottet har till och med framkastats, att överläggningar med utrikesnämnden i vissa fall skulle kunna ersättas med samråd per telefon. Ej heller har konstitutionsutskottet berättigats att för sin granskning av regeringsärendenas handläggning äska de protokoll, som ändock kunna hava inom nämnden förts. Och likväl skulle det kunna hända, såsom ovan påpekats, att mången gång det egentliga avgörandet i utrikespolitiska frågor kommer att träffas inom denna nämnd.

Vidare har i 105 § R. F. tillagts Konungen en uttrycklig och bestämd rätt att i vissa fall vägra att till konstitutionsutskottet för granskning utlämna statsrådsprotokoll i hithörande ämnen, blott utrikesnämnden förut haft tillfälle att yttra sig över utskottets begäran. Genom ett sådant stadgande rent av inbjudes Kungl. Maj:t att vägra utlämnandet av protokoll, då granskningen av något visst utrikesärende skulle vara obekvämt för den sittande regeringen och det densamma tilläventyrs närstående parti, som besätter flertalet platser i utrikesnämnden.

Jämväl i ett annat hänseende har i 105 § R. F. en ändring vidtagits, som för det effektiva utövandet av riksdagens granskningsrätt kan visa sig bliva ett svårt hinder. I nämnda § stadgas nu, att »lagtima riksdags konstitutionsutskott äge att äska de protokoll, som uti statsrådet blivit förda, dock att sådant särskilt protokoll, varom i 9 § förmäles (= protokoll i utrikesärenden), och protokoll i kommandomål må kunna fordras endast i det, som rör *allmänt kända och av utskottet uppgivna händelser*». I stället skulle nu införas ett stadgande, att sådant särskilt protokoll, som i 9 § sägs, må äskas »allenast i vad angår *visst av utskottet uppgivet mål*». Att uppgiva en »allmänt känd händelse» är lätt; men icke så att uppgiva ett »visst» i statsrådsprotokollet upptaget »mål». Till belysning av skiljaktigheten härutinnan kan nämnas, att då konstitutionsutskottet för lidet år begärde att för granskning utfå de protokoll som förts angående den allmänt kända händelsen, att en undsättnings-expedition avsänts till Åland, så erhöles protokoll över icke mindre än 26 olika »mål» (i den mening R. F. § 9 använder detta uttryck), därav

17 från sjöförvarsdepartementet, 8 från lantförvarsdepartementet och 1 från civildepartementet.

Det har anmärkts såsom en fördel vid utrikesnämndens inrättande, att minoritetspartierna inom riksdagen skulle få tillfälle att i nämnden insätta även sina förtroendemän, vilka sålunda skulle erhålla möjlighet att på nära håll följa utrikesledningen; och som tystnadsplikten icke skulle bliva så sträng som hittills, så skulle även dessa partier kunna få en säkrare överblick över åtskilliga hithörande ärenden. Men för det först nämnda av dessa önskemål erfordras alldeles icke en sådan förändring som den nu föreslagna; ty i det nuvarande hemliga utskottet äga även minoritetspartierna invälja det antal ledamöter, vartill den proportionella valmetoden giver dem rätt. Och vad det senare önskemålet beträffar, så kan det ju ur partitaktisk synpunkt vara en fördel, att partiledarna kunna mera ingående överlägga med respektive partier om särskilda ärenden tillhörande utrikesdepartementets handläggning. Men därmed upphäves på intet sätt den oansvarighet som framför allt karakteriserar utrikesnämnden; och det är för övrigt icke genom partiledarna utan genom den ansvariga regeringen som riksdagens ledamöter böra erhålla de under rättelser i hithörande ämnen, som kunna anses erforderliga. Och i Första kammarens beslut år 1917 ingick även en hemställan i sådan riktning.

Med vidhållande sålunda av den ståndpunkt Första kammaren år 1917 intog, ha vi ansett, att den föreliggande frågan borde lösas på det sätt, som framgår av efterföljande förslag till ändrad lydelse av §§ 12 och 54 R. F. samt §§ 50, 55 och 56 R. O. Däremot anse vi att, i motsats mot vad Kungl. Maj:t och utskottet föreslagit, § 105 R. F. samt §§ 38 och 74 R. O. och § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen böra bibehållas vid sin nuvarande lydelse.

Vårt förslag är alltså, att nedannämnda paragrafer i R. F. och R. O. erhålla följande ändrade lydelse:

R. F. § 12: »Konungen äger ingå överenskommelse med främmande makt, sedan statsrådet däröver blivit hört. Sådan överenskommelse skall, där den angår fråga, som riksdagen enligt denna regeringsform äger allena eller med Konungen avgöra, framläggas för riksdagen till godkännande; och skall i överenskommelsen intagas förbehåll, varigenom dess giltighet göres beroende av riksdagens bifall.»

R. F. § 54: »Vid varje riksdag skola kamrarna utse särskilda deputerade att, där Konungen så äskar, med honom överlägga om ärenden, dem han prövar böra hemliga hållas; dock äge dessa deputerade icke makt att fatta beslut, utan endast att till Konungen avgiva yttranden, över de mål,

Konungen dem meddelar. De deputerade avlägga tysthetslöfte, där Konungen så fordrar.»

R. O. § 50: »Vid varje riksdag skola kamrarna inom sex dagar efter riksdagens öppnande för tiden intill dess nytt val förrättas vid nästa riksdag utse tolv ledamöter att, där Konungen så äskar, med honom överlägga om ärenden, dem han prövar böra hemliga hållas, av vilka ledamöter vardera kammaren inom sig utser sex på sätt om val till utskott är stadgat. Dessa deputerade äga dock ej makt att fatta beslut, utan endast att till Konungen avgiva yttranden över de mål, Konungen dem meddelar. Sekreterare och övriga tjänstemän hos dessa deputerade förordnas av Konungen.

Ledamot av nämnden åtnjute ej någon ersättning under den tid riksdagen är samlad. För inställelse vid sammanträde, då riksdagen ej är samlad, utgår ersättning enligt de i 12 och 23 §§ bestämda grunder.»

R. O. § 55: »Motion — — — (lika med nuvarande § 55) — — — sammanföras. Konungens propositioner — — — (lika med nuvarande § 56) — — — avgöras.»

R. O. § 56: »Ministern för utrikes ärendena skall i början av varje riksdag och sedermera så ofta omständigheterna det föranleda lämna riksdagen en framställning av de allmänna utrikespolitiska förhållanden, som kunna för riket erhålla betydelse. Ej vare ledamot av riksdagen förment att yttra sig över vad sålunda meddelats. Sammanträde för meddelande, varom nu sagts, skall hållas inom lyckta dörrar.»

Då vi för detta förslag icke vunnit tillräcklig anslutning inom utskottet, torde vi för denna gång grundlagsenligt vara förhindrade att i Riksdagens kamrar framställa yrkande om bifall därtill, varför vi för närvarande inskränka oss till att hemställa,

att Riksdagen ville avslå såväl Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition och de i ämnet väckta motionerna som utskottets förslag.